

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทหน้าที่ของพิธีแก้ลมของชาวกูย บ้านลำโรงทาน อำเภอลำโรงทาน จังหวัดสุรินทร์
ชื่อนักศึกษา	นายอิศราพร จันทร์ทอง
สาขาวิชา	มานุษยวิทยา
ภาควิชา	มานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2537

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาบทบาท หน้าที่ ของพิธีแก้ลมของชาวกูย อันมีบทบาทต่อชุมชนและวิถีชีวิตของคนในบ้านลำโรงทาน โดยการศึกษาทางด้านระบบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีแก้ลม เพื่อเป็นการทำความเข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่ทำการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เข้าไปอยู่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วม ทั้งจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ทางตรงและทางอ้อม

ผลการศึกษาพบว่า ผีหมอเป็นผีที่ชาวบ้านยึดถือกันมาแต่ดั้งเดิม เป็นผีที่เข้ามาอาศัยในสายตระกูล ซึ่งเป็นผีเร่ร่อนมาจากถิ่นอื่น และมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและบุคคลเป็นอย่างมาก โดยยังคงปรากฏร่องรอยการสืบเนื่องจากการประกอบพิธีกรรมจนถึงปัจจุบัน ในการศึกษาถึงบทบาทของพิธีแก้ลมแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ บทบาทในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับชุมชน

ในระดับปัจเจกบุคคล พบว่า ความเชื่อในพิธีกรรมมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจในสถานการณ์วิกฤตที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วย ส่วนระดับชุมชนพิธีแก้ลมมีบทบาทในการรักษาโรค การควบคุมสังคม และระบายนความกดดันและความขัดแย้ง

ด้านสัญลักษณ์ในพิธีกรรมพบว่า องค์ประกอบของพิธีแก้ลมแบ่งการประกอบพิธีกรรมเป็น 2 ลักษณะคือ ความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรมจะประกอบไปด้วยกลุ่มผีหมอด้วยกันเท่านั้น และความสนุกสนานรื่นเริง เป็นการร่วมกันทั้งหมดทุกคนที่อยู่ในบริเวณประกอบพิธีกรรมด้วยการแสดงออกที่เกิน

ขอบเขตที่ยอมรับของกลุ่มคนในสังคมได้นิยามปกติ เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้ผ่อนคลายความตึงเครียด นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงสัญลักษณ์ที่เป็นเครื่องประกอบทั้งมือถาวรและเครื่องประกอบทั้งมือเฉพาะกิจ ในการตีความหมายระบบสัญลักษณ์ หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนอันมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวกูยในด้านการประกอบอาชีพ คือ การเกษตรกรรม

สัญลักษณ์และการสื่อความหมาย ในเครื่องสังเวยและดนตรี พบว่า การตีพิมพ์เหล่านี้ของประกอบพิธีกรรมของนางกะวานเป็นการตีพิมพ์ของผีที่ควบคุมอยู่ นางกะวานจึงเป็นสัญลักษณ์ของผีและความไร้ระเบียบของทางโลก ดนตรีและการสื่อภาษาใช้การสื่อสารด้วยภาษาลาว แสดงให้เห็นว่าชาวกูยมีความสัมพันธ์และติดต่อกับกลุ่มชาวลาวอย่างยาวนานและต่อเนื่อง

ส่วนในด้าน การสื่อความหมายและการแสดงได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้แสดงและกลุ่มผู้ชม กลุ่มผู้แสดงคือ ผีมอ และกลุ่มผู้ชมคือ ผู้เข้าร่วมประกอบพิธีกรรมทั้งหมดซึ่งทั้ง 2 กลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงร่วมกันและพบว่าการประกอบพิธีแก่ลมอเป็นเสมือนการแสดงละครประเภทหนึ่ง ที่ผู้แสดงและผู้ชมมีส่วนร่วมในการแสดงด้วยกัน

แม้ว่าปัจจุบันการแพร่กระจายของวัฒนธรรมเมืองจะมีอิทธิพลต่อระบบความคิดของคนรุ่นใหม่ พิธีแก่ลมอก็ยังมีบทบาทสำคัญต่อระบบความเชื่อของกลุ่มชนอย่างสืบเนื่อง โดยยังมีการประกอบพิธีกรรมในชุมชนปรากฏอยู่จึง เป็นเสมือนภาพสะท้อนที่ต่อเนื่องตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

At an individual level, it was found that the mental security of the villagers especially at a critical time and ill condition depended upon their faith on the ritual.

At a community level, however, the Kallmor ritual influenced in sickness curing, social control and was an outlet for depressed persons and conflicts.

On its symbolic aspect, the findings indicated that the elements of the ritual were grouped into two categories. The sacredness of the ritual was only among Phee Mor and the joy and happiness were participated by all those existing at the ritual site. The activity was labeled as overexaggerated to be accepted by social members in their normal time.

Kallmor was to give an opportunity to social members to feel relaxed from their being stressful. In addition to this, material symbols invented and a means of communication were considered. Symbols were divided into two kinds. They were permanent invented materials and temporary ones. To interpret, the symbolic system is the well-being of the community consisting of the relationship and the way of life of the Kui meaning their occupation on agriculture.

On the symbols and means of communication in the offerings sacrificed and music, it revealed that Nang Kawarn drank in the ritual drinking was the drink of the ghostss who controlled things. Nang Kawarn is believed to be the symbol of ghosts and the untidy of the world. Music and the Lao language were used to indicate that the Kui people had continuously contacted with each other through times.

On the aspects of means of communication and acting, it was divided into actors and audience. The actors were Phee Mor and the audience were all those participated in the ritual. These two sides both shared their acting parts. The findings also indicated that Kallmor was a kind of plays that both actors and audience participated.

At present, however, as the city culture disperses and has an influence to the thinking system of the new generation, the Kallmor ritual continuously plays an important role in the faith system of the Kui community.

Apparently the ritual is practised in the community indicating a continuous reflection of the past to the present.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ก็ด้วยความเสียสละของรองศาสตราจารย์ บราณี้ วงษ์เทศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเนื้อหาให้ ตลอดจนรองศาสตราจารย์ ศรีศักร วัลลิโภดม ที่ได้ให้คำแนะนำและห่วงใยเสมอมา รองศาสตราจารย์ ชันญ์ วงษ์วิภาค ที่ช่วยแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณท่านคณาจารย์ที่ได้เอื้อนามมาด้วยความสำนึกในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง

ขอขอบพระคุณสถาบันสำโรงทาบและหมู่บ้านใกล้เคียงที่ทำให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ อย่างไม่ปิดบัง พร้อมทั้งคุณเจริญลาภ สักคะวัฒนะ คุณประคอง เอี่ยมศิริ ที่ช่วยอนุเคราะห์การติดต่อประสานงานในด้านต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา และอาจารย์สมชาย นิลอาธิ ที่ได้แนะแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ได้อุดหนุนเงินทุนในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างสูง

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ-คุณแม่ ญาติมิตรทุกคน ที่ได้เสียสละทั้งกำลังทรัพย์และให้กำลังใจมาโดยตลอด